

Wat in 2005 in de tuin opviel!

Rosita Bink-Moenen

Dit jaar was ik in de gelegenheid om weer eens vrij intensief in de tuin naar de bijen te kijken. Een aantal soorten heeft zich duidelijk in de tuin gevestigd hoewel lang niet altijd was na te gaan waar ze hun nesten hebben. De boeiendste blijft natuurlijk de Zesvlekkige groefbij, *Lasioglossum sexnotatum*, als zz-soort in de Rode Lijst met 43 hokken. Leuk als je weet dat je van zo'n soort al jaren de nestjes door de hele tuin hebt. Helaas is het Sporkenhout waarin ik ze in de nazomer vaak zag zitten inmiddels te hoog geworden om het bloembezoek nog goed te kunnen waarnemen. Ik heb toch nog wel interessant gedrag gezien in deze tijd: baltsende mannetjes. Helaas leidde het niet, door mijn eigen schuld, tot een copula. In één geval betrof het een mannetje dat dit baltsgedrag vertoonde voor een plek waar geen vrouwtje te zien was. Maar waar gezien de hardnekkigheid van zijn gedrag mogelijk een vrouwtje in de grond zat. Ook lijkt nu duidelijk waarom er in deze tijd zo weinig dieren waargenomen worden. Een vrouwtje vloog van bloem naar bloem op zoek naar een geschikte nectarbron, nam snel een maaltijd tot zich om daarna gedecideerd op een beschaduwde plek te verdwijnen. De overwinteringsplaats?

Een andere groefbij, de Langkopsmaragdgroefbij, *L. morio*, is vertegenwoordigd met een grote kolonie op de warmste en meest beschutte plek. Het aardige is dat bij de kolonie van dit minuscule bijtje ook altijd talrijk het Geeltipje, *Nomada sheppardana*, aanwezig is. Frank van der Meer was zo vriendelijk een en ander te determineren en de verrassing voor hem was dat naast de Gewone franjegroefbij, *L. sexstrigatum*, ook de pas hiervan afgescheiden soort *L. sabulosum* in de tuin bleek voor te komen.

De Grote bladsnijder, *Megachile willughbiella* is bij ons een andere trouwe tuinbewoner. Deze soort maakt dankbaar gebruik van de stapelmuurtjes en de Sneeuwbes die er naast staat. Om een uur of tien 's morgens waren er wel vier, vijf vrouwtjes met blad in de weer. Gezien de richting waarin ze met het blad verdwenen, werd waarschijnlijk vooral het beschaduwde muurtje gebruikt. De mannetjes van deze soort blijken territoriaal. Maar daar er meer mannetjes waren dan geschikte territoria, schoten er mannetjes over, die dan patrouilleerden, waarbij steeds rolklaver gecontroleerd werd. Op Gotland zag ik een mannetje dat een pluk

ruigtekruiden als territorium had en zo ver ging dat hij ook de vlinders van de bloemen wegjoeg.

De Lathyrusbij, *Megachile ericetorum*, is ook ieder jaar aanwezig (ook zz in Rode Lijst: 38 hokken) dankzij de aanwezigheid van Blazenstruik en Breedbladige lathyrus. Van deze soort heb ik alleen patrouilleergedrag gezien langs al deze grootbloemige vlinderbloemigen. Typierend is dat een mannetje zich regelmatig op het in de zon gelegen muurtje komt opwarmen en zich dan wel territoriaal gedraagt. Waar zitten de nesten van deze soort?

In 2004 was het een slechte zomer voor de Campanula's die toen maar heel kort gebloeid hebben en snel verdroogden. Ik vreesde dus het ergste voor de Klokjesdikpoot, *Melitta haemorrhoidalis*. Maar tot mijn verbazing was deze dit jaar heel talrijk, even als trouwens de grote klokjesbij, *Chelostoma rapunculi*. Een keer zag ik een vrouwtje van de klokjesdikpoot op een kaasjeskruid, met gele banen door de anders geheel roze klonten aan haar poten. Tot nu toe had ik alleen mannetjes op kaasjeskruid gezien, zeker net zo frequent als op de Campanula's waar ze hun patrouilletechten langs houden. De mannetjes van de Grote klokjesbij zijn trouwens ook niet kieskeurig ten aanzien van hun nectarbronnen; o.a. ooievaarsbekken werden regelmatig bezocht.

Van sommige soorten die anders regelmatig te zien waren was in 2005 geen spoor te bekennen zoals de Blauwe metselbij, *Osmia caerulescens* en de Ranonkelbij, *Chelostoma florissomne*, die een paar jaar toch in redelijk aantal aanwezig was. De eerste valt nog wel over het hoofd te zien maar de laatste helaas niet. De soortensamenstelling van de zandbijen blijkt altijd wat wisselend. Dit jaar was de Tweekleurige zandbij, *Andrena bicolor*, tamelijk talrijk. De mannetjes patrouilleerden aan de zonkant van de struiken die als afscheiding dienst doen. Maar het zou goed kunnen dat je van omzwermen moet spreken zoals Müller et al. (1997) doen in 'Bienen' waarbij mannetjes geurmerken plaatsen waarmee ze vrouwtjes en andere mannetjes aantrekken. Verrassend was dat er dit jaar vrij veel exemplaren van de Geelgerande tubebij, *Stelis punctulatissima* actief waren.

De informatie over het gedrag van in de tuin voorkomende bijen bestond helaas maar uit snippertjes. Pas later realiseer je je ook wat je gemist hebt en waar je beter op had moeten letten. Dus maar hopen op wat geluk in een volgend jaar!

Literatuur

Müller, A., A. Krebs & F. Amiet, 1997. Bienen. - Naturbuchverlag, München, 384 p.